

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Första kammaren.

Nr 25.

Fredagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollen för den 26 och den 29 nästlidne mars.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, angående vissa av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1938/39 under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av det under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till allmänna civilförvaltningens lönenämnd; samt

nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till skatte av kronan tillhöriga lägenheten Hospitals- eller Klosterkvarnen nr 1, numera betecknad stadsägan nr 70, i Söderköpings stad.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 151, till Konungen i anledning av väckt motion om införande av obligatoriska fullmäktigeinstitutioner i samtliga borgerliga kommuner.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 152, till Konungen i anledning av framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 153, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 263, med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 265, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Wistrands* motion, nr 297, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående yrkesinspektionens organisation m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Wistrand* m. fl. väckta motionen, nr 298, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag).

*Motion om
tillsättande av
ett enskilt
utskott.*

Föredrogs den av herr *Andrén* m. fl. väckta motionen, nr 299, om tillsättande av ett enskilt utskott för behandling av frågor angående interpellationsinstitutets omdaning m. m.

I denna motion hade hemställts, att kammaren ville besluta tillsätta ett enskilt utskott på åtta ledamöter och sex suppleanter att närmare utreda i motionen berörda frågor om interpellationsinstitutets omdaning m. m. samt för kammaren framlägga det förslag till ändringar i kammarens ordningsstadga, vartill utredningen gäve anledning.

Herr Reuterskiöld: Det är två omständigheter, herr talman, som göra, att jag vid den ifrågasatta remissen av detta ärende begärt ordet. Den ena är, att jag vill uttala min stora tillfredsställelse över att motionärerna här hemställa om tillsättande av ett *enskilt* utskott. Det har varit vanligt, att man även för enskilda kammarärenden begagnar tillfälligt utskott, som dock då fungerar som enskilt; det kan man icke komma ifrån. I början av vårt riksdagsskick var det däremot icke ovanligt, att man tillsatte »enskilda» utskott, och jag tillåter mig nu hemställa om bifall till motionen i denna del, d. v. s. i fråga om remiss till enskilt utskott. Jag har ingenting att erinra mot det förslag, som i motionen är framställt beträffande sammansättningen av det enskilda utskottet.

Den andra punkten, som jag ville beröra vid remissen, är däremot av sakligt innehåll och avser att så att säga rikta det blivande enskilda utskottets uppmärksamhet på en viss punkt, då det går att utarbeta sitt förslag. Personligen är det för mig så, att jag icke alls är övertygad om nyttan och välsignelsen och det praktiska värdet av det ifrågasatta utbyggandet av interpellationsinstitutet, men å andra sidan anser jag, att när det råder en så allmän mening — som jag tror vara fallet — om att ett försök bör göras till förbättring av riksdagsarbetet på denna punkt, så finnes det från kammarens sida rent sakligt intet skäl att vägra ett sådant försök, utan då bör kammaren biträda detta förslag även sakligt och göra en sådan utbyggnad, fastän det kommer att bli ett experiment.

Jag har emellertid därvid ett bestämt önskemål att uttala, och det vill jag uttala i dag, därför att det har uppstått missförstånd beträffande konstitutionsutskottets promemoria, som bifogades dess betänkande, vilket lades till handlingarna häromdagen. I denna promemoria talades om de grundlagsändringar, som skulle erfordras, i händelse vissa förslag skulle genomföras, och det framgår av framställningen, att man icke kan göra det på det sättet, att t. ex. talmännen icke skulle vara den myndighet, som utsatte en sådan där frågedag eller vad vi skola kalla det, och likaså finnes det vissa andra punkter, beträffande vilka det är klart, att de icke skulle kunna förenas med grundlagen, och här föreligger ingen meningsskiljaktighet. Däremot finnes det en punkt, där enligt promemorian en meningsskiljaktighet föreligger, och det gäller frågan, huruvida den påtänkta frågedagen skall så konstrueras, att efter statsrådets svar endast den, som framställt frågan, får yttra sig, eller om

Motion om tillsättande av ett enskilt utskott. (Forts.)

det är en vanlig överläggning, som därpå följer. Nu har det missförståndet uppstått, att då denna promemoria åtföljt utskottets betänkande utan någon reservation, skulle även jag för min del ha sanktionerat — ja, jag vill icke säga sanktionerat, men understrukt och godkänt tanken, att en debatt skulle kunna förhindras. Detta är så långt ifrån fallet, att den mening, som i promemorian refererades och som gick ut på att ett sådant avklippande av debatten icke kan ske utan ändring av grundlagen just precis överensstämmer med min uppfattning. Den andra uppfattningen har uttalats från annat håll. Men då det nu gäller att göra ett experiment, vill jag bestämt uttala förhoppningen, att utskottet icke kommer att riskera förslaget genom att framlägga förslag till bestämmelser, som innebure att avklippande av debatten, och därmed upptaga frågan angående grundlagsenligheten av detta. Jag menar, att det ur saklig synpunkt väl vore bättre att få frågedagsinstitutet med debatt, varför något grundlagshinder icke föreligger, och att om sedermera erfarenheten visar, att ett avklippande av debatten skulle vara nödigt eller nyttigt, vilket jag har oändligt svårt att förstå, man kan komma med ett sådant förslag, som i grundlagsenlig ordning upptages till avgörande. Skulle däremot utskottet redan nu stanna vid ett sådant förslag, nödgas jag, herr talman, bestämt yrka avslag på förslaget, enär det icke låter sig förena med gällande grundlagstexter.

Nu är förhållandet det, att man åberopar, att redan i nuvarande arbetsordningar interpellationsinstitutet är så utformat, att framställd begäran om interpellation skall avgöras utan debatt. Ja, det är *en sak*, och det är det enda fall, då en sådan debatt är avklippad utan att därom finnes stadgat *i grundlag*, men det beror därpå, herr talman, att frågan om interpellations framställande är en fråga angående ett ärende, *som ännu icke är anhängigt och som icke blir anhängigt hos riksdagen, förrän statsrådet svarar*. Det är alltså en fråga, om man vill möjliggöra ett anhängiggörande eller icke. I denna fråga har man velat avklippa debatt, därför att det eljest skulle bli debatt två gånger, och det är mycket rimligt och naturligt. Det finnes ingenting som hindrar, att man gör det. I en anhängig fråga kan det däremot icke ske utan grundlagsändring.

Nu har det åberopats, att i grundlagen står att när »överläggning» uppstår var och en har rätt att yttra sig. Men naturligtvis har vår grundlag i detta fall lika litet som i andra ansett det nödigt att ingå på en definition av vad som menas med »överläggning». Gå vi till praxis och sedvanerätt finna vi endast ett svar: »överläggning» är för handen, så snart någon ledamot har tillfälle att yttra sig, och principen i vår rätt är, att om en ledamot i kammaren har rätt att yttra sig, *är* det debatt. Härav följer att överläggning i kammaren äger rum, så snart den som har frågat får yttra sig efter statsrådet. Under sådana förhållanden kan jag icke se, att det är rimligt och möjligt att avklippa debatten.

Jag har velat framhålla denna min uppfattning, då jag tror att det i andra kammaren — det brukar visserligen aldrig beröras i första kammaren vad i medkammaren yttrats — och i varje fall även från andra håll har sagts, att jag för min del gått in för ett sådant avklippande av debatten genom att icke säga något i konstitutionsutskottets betänkande. Därmed förhåller sig så, att i den kommitté som konstitutionsutskottet tillsatt hade skilda meningar gjort sig gällande, och promemorian blev en kompromiss mellan dessa. Det vill säga, vi sade ingenting, de båda olika meningarna fingo stå mot varandra, och vi tyckte inte det vara nödvändigt att säga vem som hade den ena eller den andra. Jag vill emellertid icke stå för någon annan än min egen mening, och därför har jag velat framföra den, i förhoppning att det blivande utskottet ville så begå den remiss, som till utskottet kommer, att man icke behöver strida om innehållet i ordningsstadgan beträffande den nya frågedagen, utan kan få den

Motion om tillsättande av ett enskilt utskott. (Forts.)

på den säkra sidan om grundlagens bestämmelser. Konstitutionsutskottet har ju klart sagt ifrån, att ordningsstadgan icke annat än i sådana fall, då det icke fordras någon grundlagsändring, kan reglera dessa förhållanden. Är det då tvivelaktigt — enligt min mening är det icke alls tvivelaktigt här — om någon viss bestämmelse är grundlagsenlig eller icke, bör man undvika att taga in den.

Frågan återkommer möjligen, men jag har ansett mig skyldig att redan i förväg, herr talman, rikta det blivande utskottets uppmärksamhet på detta spörsmål.

Herr **Andrén**: I frågans nuvarande läge har jag givetvis ingen anledning att ingå på de statsrättsliga problem eller politiska lämplighetsfrågor, som berördes av herr Reuterskiöld. Jag vill endast säga, att den uppfattning som herr Reuterskiöld polemiserade emot har hävdats av professor Robert Malmgren i hans kommentar till riksdagsordningen, § 52. Vi få ju anledning att närmare diskutera dessa frågor, när utlåtande föreligger från det enskilda utskott, som jag hoppas skall bli tillsatt.

Jag ber därför att för tillfället endast få instämma i herr Reuterskiölds yrkande om bifall till motionen om tillsättande av ett enskilt utskott.

Efter härmed slutad överläggning bifölls ifrågavarande motion.

Till utskottet skulle överlämnas, förutom motionen, jämväl de med anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Föredrogs och hänvisades till kammarens enskilda utskott den av herr *Johansson, Johan Bernhard*, och herr *Sjödahl* väckta motionen, nr 300, om införande i första kammarens ordningsstadga av föreskrifter om interpellationsinstitutets kompletterande med ett frågeinstitut.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 85 och 86.

*Ang. remiss
av motionen
II: 429.*

Föredrogs statsutskottets memorial nr 87, i anledning av remiss från andra kammaren av en motion.

Detta memorial lydde:

»Till statsutskottet har från andra kammaren remitterats en av herr A. Nilsson i Steneberg m. fl. väckt motion (nr 429) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor, m. m.

Då den i förevarande motion väckta frågan icke lämpligen torde böra behandlas av statsutskottet, får utskottet med stöd av § 7 av de för riksdagen gällande reglementariska föreskrifterna hemställa, att ovannämnda motion må till andra kammaren återlämnas.»

Herr **andre vice talmannen**: Herr talman! Jag ber att få yrka att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan med förklarande att ifrågavarande motion är av beskaffenhet att böra behandlas av lagutskott.

Vad herr andre vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 88 och 89, bankoutskottets utlåtanden nr 24—28 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 29—35.

Herr **Holmström** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller att kammaren måtte besluta, att motionstiden med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 263 utsträcker till det plenum, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

På framställning av herr talmannen beslöts att val av ledamöter och suppleanter i kammarens enskilda utskott skulle företagas vid sammanträde onsdagen den 6 innevarande månad.

Anmäldes och bordlades första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående utredning om skärgårdarnas trafikproblem.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.20 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 2 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 165, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 40 med förslag till gruvlag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överflyttande av medel från jämtländska renbetesfjällens skogsfond till Norrbottens lappfond.

Ang. överflyttande av vissa medel till Norrbottens lappfond.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i proposition nr 55 framlagda förslag hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att ur jämtländska renbetesfjällens skogsfond ett belopp av 200,000 kronor finge, räknat från den 1 januari 1938, uttagas och överföras till Norrbottens lappfond.

Herr Andersson, Nils: Herr talman! Utskottets utlåtande är ju praktiskt taget enhälligt. Det finnes bara en reservant, herr Strindlund i andra kammaren, och reservationen är blank. Det är heller inte min avsikt att här ställa något annat yrkande än utskottets, men det är anledning att knyta ett par reflexioner till ärendet.

Som framgår av utlåtandet, ha de medel från Jämtland, varmed jämtländska renbetesfjällens skogsfond och jämtländska lappväsendets fond bildats, uppstått genom skogsavkastning, och syftet med de fonder, som på så sätt bildades, var utvidgning av *Jämtlandslapparnas* renbetesområden. Det har blivit ganska mycket pengar, och det har varit frestande att använda dem till liknande ändamål även utanför Jämtland. Sålunda bildades 1914 Västerbottens och Norrbottens lappfonder genom ett anslag ur den jämtländska fonden på en halv miljon kronor, och 1918 förelåg det behov att till Norr- och Västerbottens lappfonder överföra ytterligare 650,000 kronor. Det är alltså 1,150,000 kronor, som gått från de jämtländska fonderna till Norr- och Västerbottens lappfonder.

Nu har krav på nytt rests om att lätta våra fonder. Det är visserligen bara fråga om 200,000 kronor, och då fonderna tillsammans ha en behållning på 2,300,000 kronor, skola vi naturligtvis inte vara småaktiga i Jämtland och opponera så hårt mot detta krav. Vi ha visserligen haft funderingar på att ändå lägga fram en motion och framhålla våra betänkligheter, men vi ha icke fullföljt denna tanke just därför att det inte gäller större belopp och emedan man kan hoppas, att det inte skall bli någon vana att plocka pengarna från den ena fonden till den andra, utan att lappväsendets förhållanden framdeles komma att ordnas i ett sammanhang, såsom ju är meningen, fastän saken ännu inte

Ang. överflyttande av vissa medel till Norrbottens lappfond. (Forts.)
är fullföljd. Vi skulle emellertid gärna önskat, att andra vägar hade tillgripits för att tillgodose Norrbottens lappfond, som är nödlidande, men då så inte har skett, vilja vi inte på något sätt missunna norrbottningarna detta anslag, och vi göra därför intet yrkande. Men vi äro angelägna att betona — vi, som representera Jämtland, ha rådgjort därom — att det är önskvärt, att förhållandena ordnas upp, så att man inte framdeles skall behöva förfara på detta sätt.

Jag vill också erinra om, att länsstyrelsen i vårt län i sitt yttrande i denna fråga framhållit, att de jämtländska fonderna icke på långt när äro tillräckliga för att tillgodose trängande behov för *det jämtländska lappväsendet* och därför icke kunna avstå något till de två övriga län, där renskötsel förekommer. Man får alltså inte inbilla sig, att det flödar av pengar, för vilka det inte skulle finnas någon användning inom det jämtländska lappväsendet, och att man därför saklöst kan återlåta dessa fonder till förmån för de andra lappfonderna. Det finnes behov av dessa medel även hos oss.

Jag har velat framhålla detta, herr talman, men jag har intet yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande befattningshavare, vilkas tjänster vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avtal med Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund jämte motioner; samt

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa stödåtgärder inom malmkommunerna jämte två motioner.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap m. m.;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning i vissa fall av allmänna familjepensionsreglementet å befattningshavare, som avgått med förtidspension före reglementets ikraftträdande;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beräkningen av pensionsavdrag enligt militära tjänstepensionsreglementet för vissa icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsförmåner för vissa f. d. underofficerskorpraler vid flottan m. m.; samt

nr 28, i anledning av väckta motioner angående hos hushållningssällskapen anställda vandringsrättares avgångs- och pensionsålder.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m.;

nr 30, i anledning av väckta motioner rörande avgiftsplikten enligt lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering; och

nr 31, i anledning av väckt motion angående privilegierad inkomst enligt lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om utsträckt
tillämpning
av den s. k.
uppsikts-
lagen.*

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 32, i anledning av väckta motioner om utsträckt tillämpning av lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionen nr 111 i första kammaren av herrar *Per Andersson* och *Sten* samt motionen nr 77 i andra kammaren av herr *Persson* i Norrby.

I motionen I: 111 hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och framläggande av förslag till sådan ändring av lagen angående uppsikt å vissa jordbruk, att lagen i fråga jämväl komme att gälla för stiftelser.

Motionen II: 77 utmynnade i en hemställan, att lagen angående uppsikt å vissa jordbruk måtte utsträckas till att även omfatta jordbruk av i lagen avsett slag med under 4 hektar inrösningsjord.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

- 1) att motionen II: 77 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;
- 2) att motionen I: 111 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

På framställning av herr talmannen beslöts att utlåtandet skulle företagas till avgörande punktvis.

Punkten 1.

Herr Lindhagen: Herr talman! På grund av att jag var förhindrad att närvara vid lagutskottets behandling av detta ärende saknas här en reservation av mig i detta utlåtandes två punkter.

Här föreligger nu ett ganska tidsenligt utlåtande. Man förklarar, att frågan ligger under behandling av en kommitté, och därför skall man avvakta dess betänkande. Jag förstår mycket väl, att jag gör en hopplös erinran mot tidsandan, att riksdagen så förlägger hela inflytandet till den administrativa makten och dess utredningar. Riksdagen är ju en med regeringen jämbördig institution, och i all synnerhet när regeringen företar utredningar, är det väl så mycket större skäl, att riksdagen uttalar en egen mening om vissa punkter i dessa utredningar, varigenom dessa ju ha mycket större utsikt att vinna avseende. Det hör till svenska folkets petitionsrätt, och i all synnerhet när någonting är under utredning av kommitterade, är det viktigt, att riksdagen kommer med sitt mäktiga förord för det ena eller det andra.

Jag anser således, att demokratien så småningom undergräver sitt eget inflytande genom sådana räddhågade hänvisningar som: »Låt oss för all del slippa ha någon egen mening, utan låt saken först bestämmas av administrationen där uppe!» Jag träffade för en stund sedan en ny riksdagsman, som sade: »Ja, jag har kommit hit i tanke att få delta i frågornas avgörande, men finner att allting är avgjort på förhand.» Här föreligger också en begäran

Om utsträckt tillämpning av den s. k. uppsiktslagen. (Forts.)
från riksdagen, att även i detta ärende allting skall avgöras på förhand, så att vi sedan ingenting ha att säga.

Till detta utlåtande finns det i alla fall en förmildrande motivering även ur min synpunkt, ty det framgår, att utskottet har förvissat sig om, att de i motionerna berörda frågorna verkligen äro under behandling av 1936 års arrendetredning, och redan det är ett framsteg, ty ofta bryr man sig inte ens om att förvissa sig om något sådant, emedan man tror, att vederbörande skola hitta på det ändå. Det får jag tacka utskottet för.

Vidare har utskottet sagt, att dessa frågor ägnas den uppmärksamhet »de otvivelaktigt förtjäna». Detta är ju det viktigaste. Om jag får tolka detta såsom ett understrykande från utskottets sida, att de här sakerna förtjäna avseende enligt riksdagens mening, får jag väl nöja mig med vad som däri står, men med betonande av att jag lägger huvudvikten på att riksdagen nu anses ha sagt, att förslagen otvivelaktigt förtjäna avseende.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt.

Punkten 2.

Herr Sten: Herr talman! Då mitt namn förekommer dels under den väckta motionen och dels under utskottets vad själva hemställen beträffar avstyrkande utlåtande, ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet på den i utlåtandet lämnade redogörelsen. I utskottets utlåtande hänvisas till att dessa frågor äro föremål för behandling i arrendetredningen. Då det förhåller sig så att uppsiktslagens tillämpningsområde är beroende av arrendelagens tillämpningsområde komma otvivelaktigt dessa frågor att få sin lösning vid nästa riksdag.

Det är under dessa omständigheter, herr talman, som jag icke har funnit anledning att framställa något annat yrkande än utskottets, till vilket jag anhaller att få yrka bifall.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § i lagen den 12 maj 1917 om expropriation; samt

nr 34, i anledning av väckta motioner om reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 35, i anledning av väckta motioner om rätt för konstsalonger att hålla öppet å sön- och helgdagar m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 174 i första kammaren av herr *Ekman* m. fl. och nr 207 i andra kammaren av herr *Kilbom* m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av gällande lag, att konstsalonger bleve oförhindrade hålla öppet såväl å sön- och helgdagar som även andra dagars kvällar.

Ang. konstsalongers öppethålland å sön- och helgdagar m. m.

Ang. konstsalongers öppethållande å sön- och helgdagar m. m. (Forts.)
 Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt,

1) att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

angående tillägg till lagen den 30 maj 1919 (nr 270) om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse.

Härigenom förordnas, att i lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse skall införas en ny paragraf, be-tecknad såsom 7 a §, av följande lydelse:

7 a §.

Länsstyrelse äger medgiva, att lokal, där utställningar av konstverk, avsedda för försäljning, anordnas, må för visning av konstverken hållas öppen för allmänheten å tid, då lokalen eljest enligt denna lag skall vara stängd.

Med konstverk förstås verk av bildande konst ävensom alster av konsthantverk och konstindustri.

Tillstånd meddelas för viss tid eller tills vidare och må återkallas, när skäl därtill äro.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

2) att förevarande motioner, i den mån de icke blivit beaktade genom vad utskottet sålunda hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Herr Schlyter: Herr talman! Jag finner det för min del vara icke alldeles utan betänkligheter, att riksdagen går till en lagstiftning sådan som den här föreslagna utan en något grundligare utredning av frågan. Förhistorien är ju den, att sedan butikstängningslagen varit i tillämpning i snart tjugu år, upptäcker en stadsfiskal möjligheten att med återopande av butikstängningslagen väcka åtal för det att konstutställningar hållits öppna på söndagar, ehuru detta hittills opått fått äga rum. Ja, det går så långt, att samme tjänsteman vänder sig till konstakademien och Liljevalchs konsthall och förelägger dem att hålla stängt på söndagen vid äventyr av åtal enligt lagrum som stadgar straff för öppethållande på söndag av handelsbod. Konstakademien, under chefskap av ett justitieråd, ställde sig icke föreläggandet till efterrättelse. Hur saken utvecklades sig för Liljevalchs konsthalls vidkommande, är känt genom tidningarna.

I det av åklagaren anhängiggjorda åtalet — omtalas det nu i utskottets utlåtande — har utslag meddelats av Svea hovrätt, och på grund av att majoriteten i hovrätten biföll åklagarens talan, har utskottet föreslagit en lagändring.

Jag har ett allmänt intryck av att behandlingen av frågan har varit litet för hastig. Jag frågar mig, om man icke hade kunnat vänta och se, huruvida målet hade fått fullföljas till högsta domstolen. Hovrätten var ju icke enhällig. Hade före besvärstidens utgång klagan förts hos högsta domstolen, skulle man inom ganska kort tid ha kunnat påräkna ett besked, huruvida högsta domstolen medgivit talans fullföljande dit. Man hade då också fått litet längre tid på sig i riksdagen att överväga saken, och möjligen hade andra lagutskot-

Ang. konstsalongers öppethållande å sön- och helgdagar m. m. (Forts.)
tet då fått tillfälle till en grundligare utredning, till myndigheters höran-
de o. s. v.

Så som saken nu ligger till, herr talman, och då jag kan förstå och i alla avseenden sympatiserar med utskottet i dess aktion mot butikstängningslagens användande på det sätt, som här kommit i fråga, vill jag icke framställa något yrkande, utan förutsätter, att lagförslaget kommer att av riksdagen antagas.

Häri instämde herr *Reuterskiöld*.

Herr Ekman: Herr talman! Det förekommer ju inte så sällan, att andra lagutskottet, i all synnerhet här i kammaren, får höra förebräelser för det sätt, på vilket det handlägger olika spørsmål och för de yrkanden det finner lämpligt att framställa till kammarens avgörande. Jag ber att i anslutning till det utlåtande, som nu föreligger, få uttala min stora tillfredsställelse över det goda handlag, som utskottet visat, då det behandlat detta spørsmål, och hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Möller: Herr talman! Det skulle närmast ha ankommit på undertecknad, därest det hade ifrågasatts en proposition i ämnet, att förelägga Kungl. Maj:t förslag därtill. För min del har jag naturligtvis haft det spørsmålet till övervägande. Att jag har kunnat under hand tillstyrka andra lagutskottet att förfara på sätt som har skett, beror närmast på att ett mycket omfattande förslag till förändringar av gällande lagstiftning angående butikstängning är under utarbetande och att det syntes vara förenat med avsevärda svårigheter att i socialdepartementet ur detta lagstiftningsförslag bryta ut den lilla detalj, där den senaste tidens lagtolkning kommit till ett ur allmän synpunkt, om jag får använda uttrycket, närmast anstötligt resultat. Jag hade visserligen inte alldeles bestämt mig för om jag borde föreslå Kungl. Maj:t att för innevarande års riksdag lägga fram en proposition, som inskränkte sig till en sådan dispenslagstiftning, som här ifrågasattes, eller icke, men jag måste hälsa med tillfredsställelse, att frågan blir ordnad så snabbt som nu sker tack vare andra lagutskottets förslag till dispenslagstiftning. Det är visserligen sant, att man, såsom herr Schlyter påpekade, kunde ha begärt målets prövning i högsta domstolen, men å andra sidan löpte man väl i så fall risken att få vänta ett ganska långt stycke fram på riksdagen, innan man kunde veta, huruvida det prejudikat, som hovrätten givit i fråga om tillämpningen av butikstängningslagen, skulle ha blivit undanröjt eller inte. Det fanns väl därför knappast anledning att avvakta ett utslag även av högsta domstolen. Det är inte heller uteslutet, att högsta domstolen hade förklarat, att den inte ville ta upp målet.

Jag tillstyrker för min del första kammaren att bifalla utskottets förslag.

Herr Norman: Herr talman! Det är ganska naturligt, att kammarens ledamöter kunna hysa rätt stora betänkligheter mot att rösta för antagande av ett lagförslag, framlagt på grundval av enskilda motioner. Sådana betänkligheter ha också uttalats inom andra lagutskottet, men vi ha där funnit, att det finns två omständigheter, som göra, att man kan så att säga ge dispens åt betänkligheterna i detta fall.

Den ena omständigheten är den, att genom den föreslagna lagbestämmelsen öppnas endast en dispensmöjlighet. Den andra omständigheten är den, att lagbestämmelsen helt naturligt blir av högst provisorisk karaktär, enär hela problemet om butikstängningslagens revision säkerligen kommer under riksdagens handläggning inom de närmaste åren. Utskottet har i sitt utlåtande erinrat

Ang. konstsalongers öppethållande å sön- och helgdagar m. m. (Forts.)
 därom, då utskottet säger: »Vid den fortsatta beredningen av frågan om en ny lagstiftning rörande butikstängning måste givetvis spörsmålet om konstsalongernas ställning bliva föremål för en allsidig omprövning.»

På grund av de båda omständigheter, som jag här har anført, har andra lagutskottet övervunnit de betänkligheter, som utskottet från början hyste beträffande lämpligheten av att föreslå riksdagen att nu antaga en lag i ämnet. Jag hoppas, att samma skäl också skola förmå denna kammare att icke låta betänkligheterna bli avgörande.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Schlyter: Redan i mitt förra anförande hade jag tillfälle att uttrycka min fulla sympati för andra lagutskottets ställningstagande i den föreliggande frågan. Jag anser också, att det är alldeles nödvändigt att den åtals-tendens, som har föranlett detta ingripande, stävjas.

Att jag bragte saken på tal berodde, såsom framgick av mitt förra anförande, på att jag önskade, att man hade fått någon betänketid för att pröva, huruvida det verkligen erfordrades en så allvarlig åtgärd som en lagändring för att komma till rätta med spörsmålet. Jag nämnde nyss, att den ifrågavarande lagstiftningen varit i tillämpning i över tjugu år, utan att någon här i landet kommit på den idén, att paragrafen om handelsbods stängning på söndag skulle kunna tolkas på det sätt, som skett på den allra senaste tiden. För något år sedan antog riksdagen en lagstiftning, som gick ut på att i samtliga län över underåklagarna placerades landsfogdar med uppgift att vara överåklagare och utöva tillsyn över det sätt, varpå åtalsmyndigheten handhades. Då infördes befogenhet för landsfogde att ingripa i ett av underåklagare anhängiggjort mål, när han fann detta behöfligt, exempelvis i fall han ansåg, att underåklagaren hade visat överdrivet nit och målet alltså icke borde fullföljas. Jag kan nämna för kammaren, att det inträffat i Skåne, att en landsfogde övertagit två av en stadsfiskal väckta åtal och sedan hos hovrätten återkallat de av stadsfiskalen anförda besvären, därför att han ansåg fog saknas för dem. På samma sätt, menar jag, finns det i Stockholm överordnad åklagare, som kan hålla ett vakande öga över åtalsrättens utövande. Jag hade hoppats, att man inte skulle behöva vänta så länge till, innan man sett, att justitiiekanslern ställt allt till rätta i denna fråga.

Såsom saken nu ligger till, vidhåller jag, herr talman, vad jag yttrade nyss, nämligen att jag går ut ifrån att lagförslaget bifalles av kammaren.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Herr statsrådet *Westman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 266, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Den kungl. propositionen föredrogs och blev därvid på begäran bordlagd.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 301, av herr *Bärg, Johan*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1938/39 till länsnykterhetsnämnderna m. m.;

nr 302, av herr *Lindhagen*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvården; ävensom

nr 303, av herr *Lindhagen*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser om valkretsindelning vid landstingsmannaval;

statsutskottets utlåtanden:

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1938/39 till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till verksamheten vid skyddshemmen m. m.;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Vattendomstolarna: Avlöningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående förvärv av aktier i vissa järnvägsaktiebolag jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Gävle—Ockelbo järnväg;

bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § 1 mom. förordningen den 28 september 1928 (nr 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster;

bankoutskottets memorial och utlåtanden:

nr 29, angående användande av riksbankens vinst för år 1937 m. m.;

nr 30, angående särskild ersättning åt en tjänsteman hos bevillningsutskottet;

nr 31, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.; samt

nr 32, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; ävensom

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443); samt

nr 37, i anledning av väckt motion om viss ändring i vattenlagen.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.43 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.